

จุดกำเนิดของ ‘กลุ่มกบฏฮูตี’ ในเยเมน

ปัญหาความขัดแย้งในเยเมนที่กำลังดำเนินอยู่ ณ ปัจจุบันนี้ มิได้เพิ่งเกิดขึ้น แต่ได้ดำเนินมาหลายทศวรรษแล้ว และเพิ่งจะปะทุจนกลายเป็นการปะทะกันด้วยอาวุธ ประกอบกับการแทรกแซงจากชาติภายนอก จนทำให้ความขัดแย้งภายในเยเมนขยายตัวจนกลายเป็นสงคราม อันส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาคตะวันออกกลาง

“กลุ่มกบฏฮูตี” ตีโฉบ

จุดกำเนิดของ “กลุ่มกบฏฮูตี” (Houthi) ย้อนกลับไปเมื่อกว่า ๓๐ ปีที่แล้ว เมื่อชาวมุสลิมนิกายชีอะห์กลุ่มหนึ่งได้ก่อตั้งกลุ่มองค์กรที่ชื่อว่า “ชะบาบอัลมูอ์มิน” ขึ้นมา เพื่อรณรงค์ให้เด็กและเยาวชนในนิกายชีอะห์เกิดจิตสำนึกรักและหวงแหนในประวัติศาสตร์ทางการเมืองการปกครองและวัฒนธรรมชนบทธรรมเนียมประเพณี

การก่อตั้งกลุ่มดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ผู้ปกครองเยเมนในขณะนั้นเป็นนิกายซุนนีย์ มีความพยายามที่จะลบประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองของเยเมนที่เคยถูกปกครองโดยผู้นำที่เป็นมุสลิมนิกายชีอะห์มาเป็นเวลาหลายร้อยปีให้หมดไปจากความทรงจำของเด็กและเยาวชนชาวเยเมนรุ่นใหม่

ต่อมาในปี ๒๕๔๗ “กลุ่มฮูตี” ได้พัฒนามาสู่กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ไม่นิยมความรุนแรง แต่เนื่องด้วยการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองของกลุ่มฮูตีถูกรัฐบาลใช้กำลังและอาวุธเข้าปราบปรามอย่างรุนแรง จึงส่งผลทำให้กลุ่มฮูตีต้องจัดตั้งกลุ่มติดอาวุธขึ้นมาต่อสู้กับรัฐบาล ซึ่งแน่นอนว่าอาจจะมิใช่ชาติพันธมิตรที่เป็นนิกายชีอะห์คอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านอาวุธ

จากเนื้อหาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งในเยเมนเป็นเรื่องของความขัดแย้งทางแนวคิดด้านการเมืองการปกครอง และผลประโยชน์ของประชาชนชาวเยเมนล้วนๆ มิได้มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มก่อการร้ายภายนอกประเทศแต่อย่างใด

ปัจจัยที่นำไปสู่สถานการณ์ในปัจจุบัน

๑) การที่เยเมนขาดสถาบันทางการเมืองที่ถูกต้องชอบธรรม ระบบเศรษฐกิจไม่เติบโต ทรัพยากรน้อย ความยากจนของประชาชน อัตราประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และการถูกคุกคามจากกลุ่มก่อการร้าย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ชาวเยเมนที่นำโดยกลุ่มฮูตีไม่พอใจการบริหารประเทศของประธานาธิบดี “อับด์ ร็อบบูห์ มันซูร์ ฮาดี” จึงลุกขึ้นมาก่อการประท้วงเพื่อกดดันให้นายฮาดีลาออกจากตำแหน่ง

๒) ชาวเยเมนส่วนใหญ่ต้องการให้ประเทศมีสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง สามารถเชื่อมโยงกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค มีความสามารถในการประสานความแตกแยกทางวัฒนธรรมของคนในชาติได้ และสามารถสร้างหลักประกันเกี่ยวกับความยุติธรรมของกระบวนการทางการเมือง อีกทั้ง สร้างระบบเศรษฐกิจที่เปิดโอกาสให้มีการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน

๓) การมีทัศนคติด้านลบของผู้นำเยเมน ที่มองแต่เพียงว่า “กลุ่มฮูตี” เป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของชาติที่ก่อกบฏกับรัฐบาลเยเมน และเป็นกลุ่มกบฏเช่นเดียวกับกลุ่มก่อการร้าย ISIS จึงใช้กำลังเข้าปราบปรามกลุ่มผู้ประท้วงอย่างรุนแรง จึงทำให้มองข้ามข้อเท็จจริงที่ว่า “กลุ่มฮูตี” คือ ประชาชนชาวเยเมน ไม่ใช่ผู้รุกรานจากภายนอกประเทศเหมือนกลุ่มก่อการร้าย ISIS ซึ่งกลุ่มฮูตีมิได้มีเป้าหมายเพื่อต้องการแก้ปัญหาทางการเมือง โดยใช้ช่องทาง

‘ฮูตี’ จากกลุ่มกบฏสู่พวชน:ในเยเมน?

การเมืองและต้องการให้ผู้นำเยเมนนำเอากฎหมายอิสลาม (ชะรีอะฮ์) มาใช้ในการปกครองประเทศให้มากยิ่งขึ้นเท่านั้น

๕) การที่เยเมนถูกต่างชาติเข้ามาแทรกแซงการเมืองภายใน ส่งผลทำให้ความขัดแย้งขยายวงกว้างจนกลายเป็นสงคราม

wan:nu

ก้นการเมืองและความเป็น

๑) กระแสการเรียกร้องความเป็นประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพของกลุ่มผู้นั้น มีเป้าหมายเพื่อต้องการเข้ามามีอำนาจหรือมีสิทธิมีเสียงในการปกครองประเทศ ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กลุ่มของตนกำหนดไว้เท่านั้น ฉะนั้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มผู้พยายามหลีกเลี่ยงการปะทะและสังหารพลเรือนชาวเยเมน ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่นับถือนิกายซุนนีย์หรือชีอะฮ์ หรือแม้กระทั่งชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในเมืองต่างๆ

๒) สถานการณ์ของเยเมนที่มีทั้งการประท้วงที่ยาวนาน การต่อสู้ด้วยอาวุธระหว่างกลุ่มติดอาวุธผู้ดีกับฝ่ายรัฐบาล และการถูกแทรกแซงจากชาติภายนอกอย่างซาอุดีอาระเบียและชาติพันธมิตรในสันนิบาตอาหรับบางชาติ ส่งผลทำให้เยเมนขาดเสถียรภาพทางการเมืองการปกครอง และมีปัญหาด้านความมั่นคงของชาติ

ก้นเศรษฐกิจ

ปัญหาการสู้รบในเมืองต่างๆ ของเยเมนที่กำลังดำเนินอยู่ ณ ปัจจุบัน ส่งผลทำให้กลุ่มธุรกิจต่างๆ ในพื้นที่การสู้รบและพื้นที่ใกล้เคียงต้องปิดตัวลงเป็นการชั่วคราว เนื่องจากไม่สามารถดำเนินกิจกรรมใดๆ ทางธุรกิจได้ (การส่งออกและการนำเข้าสินค้า) จนทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศต้องหยุดชะงักลงไปด้วย อีกทั้งยังทำให้ประเทศขาดรายได้และขาดความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนที่มีแผนจะเข้าไปลงทุนในเยเมน

ก้นสังคมจิตวิทยา

๑) ประชากรส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดของเยเมนเป็นมุสลิม ประกอบด้วย มุสลิมที่เป็นนิกายชีอะฮ์มากกว่า ๓๕ เปอร์เซ็นต์ รองลงมา คือ มุสลิมนิกายซุนนีย์ ซึ่งมีจำนวนไล่เลี่ยกัน นอกจากนี้ ยังมีชาวยิว คริสเตียน ฮินดู และบาไฮอยู่เพียงเล็กน้อย จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ชาวเยเมนจะมีความหลากหลายทั้งในเรื่องของแนวความคิดทางการเมือง ความเชื่อ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี เชื้อชาติ ภาษา ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในเยเมน ณ ปัจจุบัน

๒) เยเมนเป็นประเทศที่มีฐานะยากจนที่สุดในบรรดาประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรและช่างฝีมือ การดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อเลี้ยงปากท้องจึงเป็นไปด้วยความยากลำบาก และเมื่อเยเมนตกอยู่ในสภาวะสงคราม ยิ่งทำให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวเยเมนมี

ความยากลำบากมากยิ่งขึ้น เนื่องจากชาวเยเมนต้องกลายเป็นคนว่างงาน สถานประกอบการต่างๆ ปิดตัวลงโดยไม่มีกำหนด และชาวเยเมนต้องอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อหนีภัยสงครามไปยังพื้นที่ที่ปลอดภัย เช่น ค่าผู้อพยพของสหประชาชาติ และค่ายลี้ภัยในประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

๓) การสู้รบระหว่างกลุ่มฮูตีและฝ่ายรัฐบาล ส่งผลทำให้พื้นที่การสู้รบและบริเวณใกล้เคียงประสบปัญหาเกี่ยวกับระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า ยาเวชภัณฑ์ คลังสินค้า/อาหาร บุคลากรทางการแพทย์ สถานศึกษา ฯลฯ ต้องได้รับผลกระทบไปด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชาวเยเมน หากระบบต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นประสบปัญหา ติดขัด และไม่สามารถดำเนินงานต่อได้จะส่งผลต่อความมั่นคงด้านมนุษย

อวัพจารณา

๑) ความขัดแย้งในเยเมน สามารถนำมาเป็นกรณีศึกษาสำหรับประเทศต่างๆ กล่าวคือ ความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ ควรหันหน้าพูดคุยและหาทางออกร่วมกันอย่างสันติวิธี และไม่ควรให้ต่างชาติเข้ามาแทรกแซง

๒) การที่เยเมนมีภูมิรัฐศาสตร์ตั้งอยู่ในเส้นทางการค้าทางทะเล ได้สุดของคาบสมุทรอาหรับ ทำให้เยเมนกลายเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของโลกแห่งหนึ่งที่มีมหาอำนาจต่างๆ ออยากเข้าไปมีอำนาจครอบงำ เนื่องจากเป็นดินแดนที่เชื่อมต่อระหว่างทะเลแดงกับมหาสมุทรอินเดีย และมีที่ตั้งอยู่ในบริเวณอ่าวเปอร์เซียที่ประกอบไปด้วยกลุ่มประเทศที่เป็นแหล่งพลังงานสำคัญ ของโลก

๓) สำหรับประเทศไทยแล้ว เยเมนถือว่าเป็นมิตรประเทศที่สำคัญประเทศหนึ่งในบรรดาประเทศแถบตะวันออกกลาง ประเทศไทยเรานำเข้าน้ำมันจากเยเมนเป็นลำดับที่สาม รองจากสหรัฐอเมริกาและอิตาลี และอียิปต์ ฉะนั้น การทำความเข้าใจประวัติศาสตร์และสถานการณ์ในปัจจุบันของเยเมนอย่างรู้เท่าทัน น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาเป็นฐานข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ความเป็นไปในปัจจุบัน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต

อ้างอิง

- ๑) บีบีซีไทย. <https://www.facebook.com/>. สืบค้นวันที่ ๓๐ มี.ค.๕๘
- ๒) วอยซ์ ออฟ อเมริกา. <http://www.voathai.com/>. สืบค้น วันที่ ๓๐ มี.ค.๕๘
- ๓) สำนักข่าวอินโฟเควสท์. <http://shininggold.com/>. สืบค้น วันที่ ๓๐ มี.ค.๕๘
- ๔) อาร์วายทีไนน์. <http://www.ryt9.com/>. สืบค้นวันที่ ๓๐ มี.ค.๕๘

